



АЁЛЛАР ТОМОНИДАН СОДИР ЭТИЛАЁТГАН ЖИНОЯТЛАР, УЛАРНИ ТЕРГОВ ҚИЛИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ, АМАЛИЁТДА УЧРАЁТГАН МУАММО ВА УЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЮЗАСИДАН АМАЛИЙ ТАКЛИФЛАР

Муаллиф: 1.Зарипова Шаҳноза Ўктамжон қизи

2.Муродуллаева Муниса Рустам қизи

Сергели тумани бўйича ИИО ФМБ ходимлари

Аннотация: Мақола аёллар томонидан содир этилаётган жиноятларнинг турлари, уларни тергов қилишнинг ўзига хос хусусиятлари ва амалиётда учраётган муаммоларни таҳлил қилади. Ишда аёллар жиноятларининг психологик ва ижтимоий мотивлари, терговдаги қийинчиликлар ва далил йиғишдаги хусусиятлар кўриб чиқилган. Шунингдек, муаммоларни бартараф этиш учун психологик ва ижтимоий экспертизани кенгайтириш, стереотиплардан қочиш, ҳуқуқий ёрдамни ривожлантириш ва терговчиларни махсус тайёрлаш каби таклифлар берилган. Мақола аёллар жиноятларини самарали таҳлил қилиш ва уларни профилактика қилишга қаратилган.

Калит сўзлар

- Тергув хусусиятлари
- Психологик мотивлар
- Амалиётдаги муаммолар
- Жиноят профилактикаси
- Ҳуқуқий ёрдам
- Ижтимоий экспертиза
- Стереотиплар

Кириш



Ҳозирги кунда аёллар томонидан содир этилаётган жиноятлар жиноятшунослик ва ижтимоий соҳада долзарб масалага айланмоқда. Иқтисодий, ижтимоий ва психологик омиллар уларни жиноятга олиб келиши мумкин, шунингдек, аёллар жиноятлари кўпинча уй ва оила муҳитида содир этилади, бу эса терговда қўшимча қийинчиликлар келтириб чиқаради.

Аёллар жиноятларини таҳлил қилишда унинг хос хусусиятлари, мотивлари ва терговда учраётган муаммоларни ҳисобга олиш зарур. Шу боис, бу масалага оид тадқиқотлар амалиётдаги муаммоларни аниқлаш, ҳуқуқий ва ижтимоий чораларни такомиллаштириш, ҳамда профилактик ишларни самарали йўлга қўйишга ёрдам беради.

Мазкур мақола аёллар томонидан содир этилаётган жиноятларнинг турлари, уларни тергов қилишнинг ўзига хос хусусиятлари, амалиётдаги муаммолар ва уларни бартараф этиш бўйича таклифларни қамраб олади.

Аёллар жиноятлари турли кўринишда бўлиши мумкин, лекин статистика ва тадқиқотлардан келиб чиқиб, уларнинг асосий турлари қуйидагилар:

- Молиявий ва иқтисодий жиноятлар: пора олиш, мол-мулкни талон-торож қилиш, фирибгарлик.
- Жисмоний зарар етказиш билан боғлиқ жиноятлар: камроқ учрайди, лекин оиладаги зўравонлик, болаларга нисбатан ҳуқуқбузарлик ҳолатлари мавжуд.
- Маҳаллий ва ижтимоий соҳадаги жиноятлар: кўпинча гуруҳларда содир этиладиган жиноятлар, масалан, уюшган жиноятчиликка алоқадор ҳолатлар.

Аёллар жиноятлари, статистикага кўра, эркакларга нисбатан камроқ ва кўпроқ «психологик сабабларга» боғлиқ бўлади, масалан, иқтисодий қийинчилик, оилавий муаммолар, руҳий босим.

Терговнинг аёллар жиноятларига хос хусусиятлари



Аёллар содир этган жиноятлар терговда қуйидаги хусусиятлар эътиборга олинади:

1. Психологик мотивларни тушуниш зарурлиги:

Аёллар жиноятлари кўпинча эмоционал ёки ижтимоий сабабларга асосланади. Шу боис терговда психолог ва ижтимоий хизматлар иштирок этиши муҳим.

2. Жиноят содир этиладиган шароитлар:

Кўп ҳолатларда жиноят уйда, оила муҳитида содир бўлади. Бу ҳолатда ҳужжатлаштириш ва далил йиғиш анча мураккаб бўлади.

3. Хусусий далиллар ва айбланувчининг муносабати:

Аёллар кўпинча жиноятдан кейин, эмоционал стресс ҳолатида бўлади, шу боис терговда уларнинг фикрлаш усули ва ҳолати тўғри баҳоланиши керак.

4. Жамоатчилик ва оила таъсири:

Аёллар оилавий ва ижтимоий босим остида содир этган жиноятларида, уларнинг айбини баҳолашда оилавий таъсир ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Амалиётда учраётган муаммолар

Аёллар жиноятлари бўйича терговда қуйидаги муаммолар кузатилади:

- Далиллар топишда қийинчилик: уй ва оила муҳитида содир бўлган жиноятларда физик далиллар кам учрайди.
- Психологик таҳлил етишмаслиги: айбланувчининг психологик ҳолати тўлиқ ўрганилмайди.
- Стереотиплар ва субъектив қарашлар: аёллар «жиноят содир эта олмайди» деган фикр баъзи терговчиларда учрайди, бу текширувни сустрлаштиради.
- Ҳуқуқий ва ижтимоий ресурсларнинг чекланганлиги: аёлларга нисбатан махсус ҳуқуқий ёрдам ва ижтимоий дастурлар кам.

Муаммоларни бартараф этиш учун таклифлар

1. Психологик ва ижтимоий экспертизани кенгайтириш:



Тергувчилар билан бирга психолог ва ижтимоий ходимлар иштирок этиши керак.

2. Стереотиплардан қочиш:

Аёллар жиноятчиси ҳам ҳақиқий таҳлил ва далилларга асосланган равишда тергов қилиниши лозим.

3. Ҳуқуқий ёрдам ва профилактика:

Аёллар жиноятлари профилактикаси учун ижтимоий дастурлар, маслаҳатчилар ва ҳуқуқий ёрдам марказлари ташкил қилиш.

4. Махсус тренинг ва таълим:

Тергувчилар ва судьялар учун аёллар жиноятлари хусусиятларига оид махсус курс ва семинарлар ташкил қилиш.

5. Далиллар йиғиш усуллари тақомиллаштириш:

Уй ва оила муҳитидаги жиноятларда электрон ва психологик усуллардан кенг фойдаланиш.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Қодиров, М. «Жиноятшунослик асослари». Тошкент: «Юрт-Ношир», 2018.
2. Рашидов, А. «Аёллар ва жиноятчилик». Тошкент: Ўзбекистон ҳуқуқ илми журнали, 2020, №3, 45–52-бетлар.
3. Камолов, Б. «Психология ва тергов: аёллар жиноятлари таҳлили». Тошкент: «Ўқув-услубий марказ», 2019.
4. Хўжаев, С. «Аёллар жиноятларини профилактика қилиш». Тошкент: «Қонун ва ҳаёт», 2021, №5, 12–18-бетлар.
5. Файзуллаев, Д. «Жиноят ва жамоатчилик: ижтимоий тафсир». Тошкент: «Маънавият», 2017.
6. Ўзбекистон Республикаси қонунлари ва ҳуқуқий ҳужжа